

“Dierenwelzijn is een complex begrip”

> Birgit van der Laan

Eind 2012 werd het nieuwe meldnummer '144, red een dier' geïntroduceerd. Na een paar maanden waren er al 42.290 telefoontjes binnengekomen. In ongeveer een kwart van de gevallen leidde deze meldingen ook tot actie. Dit betekent niet alleen goed nieuws voor de dieren achter de circa 10.000 terechte meldingen, maar roept ook de vraag op 'en de andere 30.000 meldingen dan?' Driekwart van de meldingen blijkt onterecht. Heeft dit te maken met misbruik van de meldlijn of met de vraag: "Hoe nemen wij als mens dingen waar?"

Langs de N318 in de Achterhoek staan een aantal witte paarden te grazen in een weiland. Op het eerste gezicht niks bijzonders. Totdat één van de dieren een slag draait en er groot TK (te koop) op de dieren geschilderd blijkt te zijn. Een reden om een melding te maken bij 144? Een moreel vraagstuk rondom dierenwelzijn waar lang over gesproken kan blijven worden.

Claudia Vinke werkt als gedragsbioloog aan de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht. Regelmatig heeft ook zij te maken met discussies rondom dierenwelzijn.

Hypocriete denken van de mens

"De discussie rondom dierenwelzijn heeft mede te maken met het hypocriete denken van de mens", zo steekt Claudia Vinke van wal. "Afgelopen winter stonden de kranten vol van de 'astromuis'. De muis die door jongeren op een vuurpijl was gebonden, dit niet overleefd heeft en nu in het museum opgezet te bezichtigen is. En terwijl de media er volop over schrijft en iedereen zijn mening erover heeft, klapt in menig schuur de muizenval dicht."

Claudia: "Ook op de kinderboerderij ontkom je niet aan de discussie rondom het dierenwelzijn. Hoe mensen beredeneren, heeft ook te maken met de functie van het dier. Het gaat er daarbij om hoe mensen denken dat het dier 'moet zijn'. In het verleden ben ik jarenlang vrijwilliger geweest bij Kinderboerderij de Kooi in Rotterdam. Een opvallend incident was de keer dat er een kind over het hek was geklommen, bij de kalfjes in de wei. Het kalfje zette het op een lopen en liep zich te pletter tegen het hek. Wij spraken het kind en de ouders erop aan. Waarop de ouders verontwaardigd reageerden met "Maar daar is dat kalf toch voor?"

"Dierenwelzijn is geen discussie die per se gebaseerd is op reële argumentatie. Verschillen over wat dierenwelzijn zou moeten zijn, hebben te maken met de functie van het dier, maar ook met de cultuur en de individuele kijk van de persoon. Enerzijds is het objectief, omdat je er ook een wetenschappelijke definitie aan kunt geven (*zie kader*). Anderzijds is het begrip weer heel subjectief, omdat iedereen zijn eigen invulling eraan geeft. Het blijft daardoor een abstract begrip dat moeilijk te definiëren is in de praktijk. Bij de Universiteit proberen we dit onderwerp zo objectief mogelijk te benaderen. We vinden het daarbij heel belangrijk om erop te letten waar de grenzen van een dier liggen. In hoeverre kan een dier zich aanpassen aan veranderende omstandigheden? Mensen kunnen dat heel goed, daarom kunnen wij eigenlijk overal leven. Maar sommige dieren zijn juist specialisten. Neem bijvoorbeeld de reuzepanda of de koala. Dat zijn echte specialisten. Als je zo'n dier in een andere omgeving zet, dan kunnen zij zich daar heel moeilijk op aanpassen. Als je zo'n dier op een kinderboerderij zal zetten, zal deze waarschijnlijk zoveel stress ervaren dat het dier eraan kan overlijden. Dan wordt het welzijn dus veel sneller aangetast dan wanneer je bijvoorbeeld een paard in een nieuwe omgeving plaatst. Die heeft een veel beter aanpassingsvermogen."

Belangrijke socialisatiefase

Dieren die door de mens gehouden worden, moeten zich aanpassen aan wat wij aanbieden. Dieren die op de kinderboerderij gehouden worden, zijn gedomesticeerd. Zeker als ze opgroeien op een kinderboerderij, kunnen ze zich in de socialisatiefase niet alleen inprinten op soortgenoten, maar ook op andere dieren. Daardoor lijken ze ook in de rest van hun leven een stuk flexibeler te zijn. Wat het welzijn dan weer ten goede komt. Daarnaast heb je bij gedomesticeerde dieren het voordeel dat de socialisatiefase langer lijkt te duren dan bij hun wilde soortgenoten. Je hebt dus meer tijd om ze aan dingen of dieren te laten wennen. Op een kinderboerderij is het daarom bij de aankoop van nieuwe dieren goed als deze opgegroeid zijn op een andere kinderboerderij of in een soortgelijke situatie. Als je op je boerderij een schaap 'van een boer' zet, dan merk je in praktijk dat die dieren toch angstiger blijven en gestresster zijn. Die dieren hebben moeite om zich aan te passen, wat soms resulteert in afwijkend gedrag.

Afwijkend gedrag zie je ook duidelijk terug in de bio-industrie. Van die dieren wordt zoveel gevraagd, dat ze zich niet meer kunnen aanpassen. Ze kunnen niet meer omgaan met de stress, wat resulteert in stangbijten bij varkens of veren pikken bij kippen. Het welzijn van die dieren is dus aangetast. Maar in hoeverre maakt de consument zich hier druk over? De toenemende aandacht voor dierenwelzijn maakt wel dat de consument bewuster kiest. Al blijft dat tegenstrijdig, want ze hebben vaak hun mond vol over dierenwelzijn, maar in de supermarkt kiezen ze het goedkoopste vlees. Daarom is het zo belangrijk dat de consument en producent dicht bij elkaar gebracht worden. En daar ligt een hele belangrijke rol voor de kinderboerderijen."

Jong geleerd is oud gedaan

"Kinderboerderijen brengen mensen en dieren bij elkaar die elkaar anders wellicht niet zo snel zouden ontmoeten. Het is voor kinderen enorm belangrijk om op jonge leeftijd in contact te komen met dieren. Ze zijn dan heel ontvankelijk en die bezoeken kunnen later van invloed zijn op de keuzes die ze maken. Het is wel jammer dat pubers vaak niet meer naar de kinderboerderij gaan, omdat dat de leeftijd is waarop empathie naar dier en mens groeit. Kinderboerderijen kunnen met het huidige concept deze groep ook niet bereiken, maar wellicht liggen daar kansen?"

Iedereen heeft een mening

"Het complexe van dierenwelzijn is dat iedereen een mening heeft. Maar vaak is de argumentatie ver te zoeken. Daarnaast speelt ook de media een vreemde rol door in te spelen op actualiteiten en dingen soms erg uit te vergroten of onjuist weer te geven. Er zijn tegenwoordig zoveel informatiestromen, dat het lijkt alsof berichten bewust uit hun context worden gehaald om zo de aandacht te kunnen trekken. Maar je merkt wel dat dierenwelzijn doordrenkt is van individuele en culturele emoties. En dat is soms moeilijk te bereiden."

Wel is het al met al hele boeiende materie hoe we omgaan met dierenwelzijn. En daarbij spelen de kinderboerderijen een hele belangrijke rol. Zoals ik al zei, jong geleerd is oud gedaan. En ik ben ervan overtuigd dat als er geen kinderboerderijen zouden zijn, dat dit in de toekomst ten koste zou gaan van het dierenwelzijn."

De definitie van dierenwelzijn binnen de diergeneeskunde*

Welzijn van dieren is een begrip dat zich net als gezondheid, milieu of veiligheid op verschillende niveaus laat definiëren. De diergeneeskunde benadert dierenwelzijn vanuit een (patho)biologisch perspectief in relatie tot ethische waarden en normen, zoals het erkennen van een intrinsieke waarde van dieren.

Het diergeneeskundige welzijnsconcept definieert dierenwelzijn dan ook als volgt:

"Een individueel dier verkeert in een staat van welzijn als het in staat is zich actief aan te passen aan zijn levensomstandigheden en daarmee een toestand te bereiken die het individu als positief ervaart."

*Tijdschrift voor Diergeneeskunde, deel 134, sept. 2009